

IZBOR

VIJESTI NAJNOVIJE

KRONIKA MOJE

POLITIKA / B | BOJA

DRUŠTVO | Ž | ŽK |

KULTURA / Ž

KOLUMNE

VEZANI ČLANCI

*Veronica Porumbacu**Ma koga briga za koronu!**Svjetski prvak u ping-pongu**Nastavom do normalizacije**Do kraja tjedna natječaji za gradnju kuća, a do kraja godine i stanova**Džaba se ovuda šuljate**Bolničko ličenje**Vojnić, Krnjak i SNV restoran petrinjske bolnice pretvorili u Plućni odjel**Vera Čejkowska**Most volontera u Petrinji*

DRUŠTVO | 28/11/2022 |

PIŠE Dragan Grozdanić |

Potres i pandemija pogoršali su mentalno zdravlje građana

Jedan dio pacijenata koji prije potresa ili pandemije nisu imali psihičke smetnje razvili su tjeskobu, probleme sa spavanjem, depresivne smetnje ili poremećaj prilagodbe, ali većina njih je nakon nakon nekoliko mjeseci, uz psihoterapijsku podršku ili povremeno korištenje određenih lijekova za smirenje, prebrodilo

smetnje, kaže dr. Tihana Jendričko



Dr. Tihana Jendričko, voditeljica Centra za izvanbolničko liječenje Klinike za psihijatriju Vrapče i predsjednica Hrvatskog psihološkog društva (FOTO Boris Šćitar/PIXSELL)

Žuta kuća, kako se kolokvijalno i s izvjesnim strahopoštovanjem još naziva zagrebačka Klinika za psihijatriju Vrapče, osnovana je prije 143 godine i kao takva je najveća i najstarija ustanova u Hrvatskoj za liječenje svih vrsta mentalnih oboljenja. Hodajući dvorišnim kliničkim krugom odmjeravajući taj psihijatrijski sustav sazdan od ogromne količine "ludila", sve se doima pomalo mističnim, a takav dojam posebno pojačava pogled na bolničke odjele zabrtvljenih prozora, koji su strogo pod nadzorom ključa i liječnika. Već smo bili upoznati s uputama o bolničkom redu: ne možemo na kliničke odjele jer nije uputno remetiti mir pacijenata i njihove radne terapije, a što tek ako prepoznamo nečije lice – što ako nas netko prepozna?

Pokušali smo dakle, sve u cilju pojačavanja dojma našeg istraživanja koje pokušava dokučiti jesu li i na koji način pandemija Covid -19 i potresi iz 2020. doprinijeli (po)rastu mentalnih poremećaja u toj ustanovi? Strukovna istraživanja koja su do danas i kod nas provedena dovode sve više u korelaciju mentalne poremećaje s posljedicama pandemije i potresa.

Škripi parket pod nogama ispod unikatnog saga, dok koračamo hodnicima upravne zgrade visokih stropova, čiji

uredi otkrivaju i pokoji komad unikatnog, oku ugodnog starinskog namještaja. Taj birokratski dio zgrade, odijeljen je od psihijatrijskih zavoda i odjela. U toj patini vremena gotovo možemo osjetiti duh bivših pacijenata bolnice; ondje je, tek koju godinu od njezinog otvaranja skončao pisac hrvatskog realizma ANTE KOVAČIĆ. U Vrapču je gotovo tri desetljeća provela pijanistica i produktivna slikarica MARIJA NOVAKOVIĆ, čiji je opus pohranjen u bolničkom Muzeju. Bolnica čuva i psihijatrijski karton pjesnika VLADIMIRA VIDRIĆA, a poznata je Galerija Slava Raškaj, gdje su pohranjeni radovi slikarice, koja je ondje također liječena, bolujući od demencije. Aktualno stanje izlažu nam docentica TIHANA JENDRIČKO, voditeljica Centra za izvanbolničko liječenje Klinike za psihijatriju Vrapče i doktor MARKO ĆURKOVIĆ, pomoćnik ravnateljice za kvalitetu zdravstvene zaštite.

Doznajemo da se u minulom desetljeću u okvirima Klinike bilježi trend smanjenja broja i duljine trajanja bolničkih liječenja te usporedo s tim trend povećanja broja, opsega i vrste usluga koji se pružaju u izvanbolničkom sustavu skrbi. Tu činjenicu dokazuje i podatkom da je 2015. godine otprilike čak 80 posto pruženih usluga skrbi u Klinici bilo vezano uz bolničko liječenje, a tek 20 posto uz izvanbolničko. No već ove godine omjer se znatno promijenio, pa je 60 posto usluga bilo vezano uz bolničko liječenje, a 40 posto uz izvanbolničko. Među bolnički liječenim bolesnicima raste udio onih starije životne dobi i onih koji se po prvi put liječe.

Još malo statistike: u Klinici za psihijatriju Vrapče je 2020. godine bolnički liječeno približno 5500, a ove godine otprilike 6400 pacijenata. Statistika govori i da je 2019. u klinici bolnički liječeno zamalo 7600 bolesnika. Drugim riječima, na dnevnoj razini klinika skrbi za otprilike 500 do 550

Strukovna istraživanja provedena : sve više dokazuje korelaciju i poremećaje posljedice pandemije :

bolesnika na bolničkom liječenju, dok se skrb pruži za oko 400 do 500 bolesnika u izvanbolničkom sustavu liječenja.

Doktor Ćurković ističe da je teško kazati koliki je udio navedenih liječenja bio izravno vezan uz pandemiju Covid-19 i potrese, koji po svojoj prirodi (svakako) imaju nepovoljan utjecaj po mentalno zdravlje. Jer, što dulje traje određena stresna situacija veći je rizik za posljedično narušavanje mentalnog zdravlja i razvoj psihičkih poremećaja. U tom smislu, navodi naš sugovornik, potres je bio kraći, ali intenzivniji stresor, a pandemija je trajala dulje. I traje i nadalje.

Pa ipak, općenito bi se moglo kazati kako je ipak većina psihičkih poremećaja i smetnji koja su izravnije vezana uz navedene ugroze bila zbrinjavana u okvirima izvanbolničkog sustava.

- Ovdje je možda zgodno istaknuti kako se vrlo sličan obrazac smanjenja osoba na bolničkom liječenju u okvirima Klinike, u trenutku kada bismo možda očekivali porast, radi niza otegotnih okolnosti, mogao primijetiti i tijekom razdoblja nekih prethodnih značajnih nevolja i ugroza - poput primjerice tijekom pandemije Španjolske gripe od 1918 -1920., tijekom Drugog svjetskog rata te tijekom Domovinskog rata – kaže dr. Ćurković.



Dr. Marko Ćurković, pomoćnik ravnateljice za kvalitetu zdravstvene zaštite (Foto: Robert Anić/PIXSELL)

Pandemija Covid-19 također, omogućila je šire prihvaćanje telepsihijatrijskih modela i modaliteta

liječenja, što je omogućilo dodatni razvoj izvanbolničkog sustava skrbi pa je Klinika za psihijatriju Vrapče proglašena prvim i središnjim telemedicinskim centrom u RH.

- Covid-19 smo doživjeli kao prijetnju razmjernu ugrozi, jer smo gledali ljude kako umiru u Kini ili Italiji gdje su liječnici morali birati koga će spasiti. Uostalom, čak i neki drugi pokazatelji, kao primjerice stope samoubojstava u Hrvatskoj, ne pokazuju izraženiji porast tijekom i nakon pandemije i potresa – govori dr. Ćurković.

Što dulje traje stresna situacija veći je rizik za narušavanje mentalnog zdravlja. U tom smislu potres je bio kraći, ali intenzivniji stresor, a pandemija je trajala dulje, kaže dr. Ćurković

Pa ipak, jedan dio pacijenata koji prije potresa ili pandemije nisu imali psihičke smetnje razvili su posljedično tjeskobu, probleme sa spavanjem, depresivne smetnje ili poremećaj prilagodbe. Tihana Jendričko, o nedavno i nova predsjednica Hrvatskog psihološkog društva, kaže nam da je većina njih, nakon nekoliko mjeseci uz psihoterapijsku podršku ili povremeno korištenje određenih lijekova za smirenje, prebrodilo smetnje i ta stresna iskustva.

- Neki su se pacijenti od ranije borili s određenim psihičkim smetnjama i često su dodatno potres ili pandemija djelovali kao izvor stresa i njihove "destabilizacije" zbog čega je došlo do pogoršanja njihovog psihičkog stanja i pojave nove epizode psihičkog poremećaja – ističe docentica Jendričko.

Zatim nam pojašnjava:

- Imamo dakle različite reakcije, a na koji način će one poprimiti daljnji tijek tek će se vidjeti. Također neki ljudi koji nikad nisu imali smetnje javili su se neposredno nakon potresa da ne mogu spavati, da se osjećaju zabrinuto, kraće vrijeme su bili kod nas i, kako sam već rekla, uz našu podršku ili nešto medikamentoze te uz psiho-edukativni program, pomoću kojeg su naučili kako se boriti sa stresom, svoje smetnje su razriješili – kaže liječnica.

U praksi se to odvija na sljedeći način: pacijentima je uvijek važno pojašnjenje njihovog stanja – što se događa s njima, kako se određene (njihove) tegobe nazivaju, može im li se pomoći i kakva je prognoza, što mogu očekivati od liječenja. Pacijenti zato čitaju i istražuju pa često imaju vlastita viđenja kako bi liječili svoje tegobe. Ovisno o specifičnostima tih tegoba, uključuju se u individualni ili grupni tip liječenja, a ponekad je potrebna obiteljska ili partnerska terapija.

Pritom, napominju liječnici, svaka osoba ili njezin simptom je jedinstven, pa se i pristupa svakom individualno kako bi se utvrdilo zašto je baš kod dotične osobne nastupila određena reakcija i koji značaj ta osoba pridaje svojoj reakciji na tu situaciju. Određena inicijalna i druga istraživanja koja su na ovu temu dosada provedena, a koja smo naznačili na početku teksta, u širem smislu ukazuju na to da je različiti tijek pandemije u različito vrijeme i na različitim mjestima kod različitih ljudi imao različite utjecaje na psihičko zdravlje.

- U aktualnom tijeku pandemije možemo reći da nije nenormalno u nenormalnim okolnostima imati neke psihičke smetnje, uglavnom iz kruga anksioznosti i depresivnosti. I to je uobičajeno za takve prijetnje poput pandemije no pitanje je do koje mjere su se te prijetnje prelile u prave depresivne i anksiozne poremećaje. Tu radimo, dakle, razliku između smetnji i poremećaja, koji su onda rezultirali nekim teškim posljedicama po psihičko zdravlje i zahtijevali intervenciju sustava. Naglašavam ponovno – mi u sustavu dakle nemamo indikatora da je rasla previđena stopa samoubojstava, što je vrlo tvrdi pokazatelj psihičkog zdravlja zajednice i nema beskrajnog preplavlivanja bolnica psihijatrijskim pacijentima. Također i ubuduće nadamo se najboljem, a pripremamo se za najgore – ističe dr. Marko Ćurković.

Često su po pandemija pacijenata, ranije boril određenim smetnjama kao dodatn stresa i njih "destabilizacijska docentica J

Docentica Jendričko jedna je od članica tima zaduženog za izradu Strateškog okvira razvoja mentalnog zdravlja za razdoblje od 2022 -2030. godine. Na taj dokument čeka se otkako je 2016. prestala vrijediti zadnja nacionalna Strategija zaštite mentalnog zdravlja, čije je odgađanje u donošenju višestruko kritizirao i dio liječničke struke, jer su mnogi svjesni da je problem s mentalnim zdravljem, posebno nakon potresa i pandemije, prilično raširen.

Premda dovršena, nova Strategija još uvijek prolazi različite procedure, poput savjetovanja na razini gotovo svih ministarstava, a usporila ju je i pojava pandemija. Tihana Jendričko kazala nam je da su u dokument u međuvremenu unesene i određene korekcije vezane uz pandemiju, te uz klimatske promjene.

- Kakav pomak u zaštiti mentalnog zdravlja sadrži nova Strategija? – pitamo docenticu.

- Planiran je rad na unapređenju mentalnog zdravlja u općoj populaciji, na radnom mjestu, u vrtićima, školama i akademskoj zajednici, u dobno specifičnim i ranjivim populacijama. U cilju što učinkovitije implementacije Strategije naveden je i plan suradnje s ostalim sektorima, uz posvećivanje pažnje istraživanju i razmjeni informacija i znanja. Strategija ističe i podsjeća na značaj mentalnog zdravlja naglašavajući, možemo čak reći, poznate činjenice no u svrhu učinkovitije implementacije, sljedeće: mentalno zdravlje je nužno ne samo za osobnu cjelovitost, funkcionalnost i ravnotežu, već predstavlja temeljne postavke opstanka, stabilnosti, kohezije i mira čitavog društva – kaže docentica Jendričko.

U aktualnom tijeku pandemije nije nenormalno u nenormalnim okolnostima imati

Struci su, dodaje, poznati epidemiološki podaci koji iznova ukazuju na veliku učestalost mentalnih poremećaja u općoj populaciji, veliku zastupljenost mentalnih poremećaja kao uzroka hospitalizacija, a sadašnja

***neke psihičke smetnje,
uglavnom iz kruga
anksioznosti i
depresivnosti***

predviđanja ponovno upozoravaju kako će samo depresija do 2030. godine biti drugi vodeći uzrok globalnog opterećenja bolestima u općoj populaciji.

- Stoga je i cilj ove Nacionalne strategije uspostavljanje dugoročnih ciljeva kako bi se postiglo unapređenje mentalnog zdravlja i bolja prevencija psihičkih poremećaja i bolesti. Kako bi se takav plan mogao što učinkovitije provoditi važno je u svim područjima države povećati dostupnost adekvatne skrbi – zaključuje Tihana Jendričko.

Mnoga pitanja, primjerice o tome da li je primjerena skrb za psihičko zdravlje u Hrvatskoj dostupna, ostaju na razini razmjernog, budući da iz nekih razloga može biti ograničena. U tom slučaju značajniju ulogu ima i dalje prisutna stigma vezana uz psihičke smetnje i poremećaje, kao i traženje podrške i pomoći zbog njih. Utoliko, briga i skrb za psihičko zdravlje je jedan od središnjih javnozdravstvenih prioriteta svake zajednice. Tim više ukoliko je neka zajednica netom bila izložena jasno nepovoljnim čimbenicima i okolnostima kakve su pandemija koronavirusa i potresi.

** Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.*

Potražite Novosti od petka na kioscima. Informacije o pretplati pronađite ovdje.

DRUŠTVO

TEMA



Tržišni fondome ntalizam

Iza reklamne kampanje za mirovinske fondove u kojoj Goran Milić tumači njihove prednosti krije se priča vrijedna pet milijardi kuna. Barem toliko novca uplaćenog u drugi mirovinski stup iz radničkih doprinosa naša su četiri fonda proćerdala posljednjih mjeseci, iako su imali obavezu i instrumente da gubitak spriječe

PIŠE Igor Lasić

REPORTAŽA



Džaba se ovuda šuljate

Dolaze ovamo ministri i visoki dužnosnici. Obiđu naselje poput zoološkog vrta pa odu. A mi tu ulazimo u već treću zimu, kaže stanovnik kontejnerskog naselja u Petrinji

PIŠE Vladimir Jurišić

TV RAŠETANJE



CIA, snajka

U Iranu se, vidimo u Fijasku, 1951. na vlasti etablirao progresivni premijer Mohammad Mossadek. Vjerovao je da iranska nafta pripada Iranu a ne Britaniji, pa je nacionalizirao naftnu industriju, a CIA je potom na britanski zahtjev organizirala državni udar

PIŠE Boris Rašeta

VIJEST



Nadoplat i i biraj

Evo nam još jedne aplikacije i još jednog ekonomskog termina da podcrta društvene podjele u kapitalizmu. Tablz korisnicima omogućuje da biraju stol u restoranu, naravno uz plaćanje. Želite li mjesto do prozora, ili barem što dalje od zahoda – klik i nadoplatite

PIŠE Ivana Perić

TEMA



Ljudi ne mogu biti ilegalni

Ako izbjeglicama pružite šansu za obrazovanje, besplatno učenje jezika i minimalni napredak, onda će pronaći smisao, kaže Muhammed Jan Jafo, Kurd iz sirijskog Alepa kojeg je rat natjerao u izbjeglištvo. U Hrvatskoj je dobio azil i u njoj vidi svoju budućnost: radi, školuje se, usavršava jezik, slika i volontira u udruzi Are You Syrious? zbog čega je postao finalist nagrade Volonterski Oskar

PIŠE Tamara Opačić

PRIJATELJI[Antifašistički
VJESNIK](#)[Tačno.net](#)[Autonomna
ženska kuća](#)[Autograf](#)[BIRN](#)[Kulturpunkt](#)[Lupiga](#)[MAZ](#)[Novi plamen](#)[P-portal](#)[Prosvjeta](#)[Srbi.hr](#)[Udruženje
Krokodil](#)[Radnička prava](#)**INFORMACIJE**[Kontakti](#)[Prodajna mjesta](#)[Pretplata](#)[Impressum](#)**POVEZNICE**[Vijesti](#)[Kronika](#)[Politika](#)[Društvo](#)[Kultura](#)[Kolumne](#)

© Portal Novosti

2022